

DARVAS MÁTYÁS

A CSALLÓKÖZCSÜTÖRTÖKI SZÁMADÁSKÖNYV KRÓNIKARÉSZLETE

KIVONAT: A Magyar Királyság e régiójában ritkaságnak számító, teljes ép-ségben fentmaradt plébániai számadáskönyv forrásközlése nyomán az abban fellelhető, 1677 és 1777 között keletkezett, igen vegyes, de a kornak és a műfaj-nak általában megfelelő feljegyzések közül két krónikási igénnyel megszóvege-zett rész kerül bemutatásra.

Ezt megelőzi a számadáskönyv műfaji jellegzetességeinek ismertetése, majd a fő ismerévek (kivitelezés minősége, külalak, pontosság, tételek száma, mérle-gek gyakorisága és módja) alapján a csallóközcsütörtöki Szent Jakab-plébánia könyve is elhelyezésre kerül a kor egyéb számadáskönyvei között.

A két vizsgált rész (*Cronica* és *Consuetudines*) vázlatos tartalmi ismertetését a helytörténetírói intenció és pretenció jegyeinek számba vétele követi; végül a cikk a karakteres szándék mellett a kivitelezés konkrét módjának (kéziratos primer forrás helyenként utólagos, többnyire ironikus bejegyzésekkel) mikro-történeti értékét tekinti át.

KULCSSZAVAK: számadáskönyv, plébániai számadáskönyv, primer forrás, helytörténetírás, Csallóközcsütörtök

A Csallóközcsütörtöki római katolikus plébánia ritka ép állapotban ránk maradt számadáskönyve¹ fontos helytörténeti forrás: 165 oldalán éppen száz évet átfogva, 1677-től 1777-ig találhatunk különféle célú és műfajú bejegyzéseket, összesen hetvenegy; terjedelmük fél és negyvenöt oldal között változik.

A számadáskönyvet a kornak megfelelő „humanista kurzívval” írták, legnagyobb részt hanyag, néha nagyon hanyag írással. Ez alól csak a két, itt külön tárgyalandó részlet első pár oldala kivétel, majd a munka előrehaladtával ezek írásképe is rendezetlenebbé válik. A számos *manus*-nak megfelelően sokféle kézírással találkozhatunk, melyek tükrözik a kor lassú, fokozatos írásképváltozását, illetve az író kéz gyakorlottságát is – a rutinos folyóírástól egészen a neve aláírása helyett csak „keresztvonyást” tevő tanúzóig. A bejegyzések nyelvezete már egyenletesebb: minden szöveg² latinul jól vagy kifejezetten jól tudó, gyakorlott fogalmazó munkája.

A bejegyzések majd' kétharmada korabeli püspöki, illetve ordináriusi, valamint hatósági (többnyire helytartótanácsi) rendeletek szó szerint bemásolt szövege, melyeknek helytörténeti jelentősége csekély. A fennmaradó 26 bejegyzés túlnyomó része gazdasági jellegű: elsősorban ténylegesen számadáskönyv, eszközjegyzék, néhány végrendelet, melyek kedvezményezettje a Szent Jakab-templom. Ezek már sok Csallóközcsütörtök története, gazdasága szempontjából kifejezetten értékes adatot hoznak, különösen a plébánosok saját megjegyzései.

Ahhoz azonban, hogy méltán kapjon helyet a „Barokk történetírás Magyarországról, Magyarországon” tanulmánykötet témái közt, több kell legyen, mint egy (mégoly tarka) kordokumentum vagy helytörténeti forrás – és hogy több is, az a „*Cronica*” cím alatt olvasható feljegyzéseknek köszönhető. Mielőtt azonban szemügyre vennénk ezt és a hozzá igen hasonló jellegű, *Consuetudines* című részt, röviden elhelyezzük saját műfaji környezetében magát a számadáskönyvet.

1 LCCS 2020.

2 Nyilván nem tekintve a könyvbe szó szerint bemásolt rendeleteket.

Számadáskönyvek a XVII–XVIII. században

A számadáskönyvek alaki és formai jellegzetességeit minden korban elsősorban a praktikum és a konkrét körülmények határozták meg; az oldalankénti összesítés (átvitel: *latus*, mely a következő oldal tetején áthozatként: *latus translatum* jelenkezik), a szabályos időközönkénti összegzés, illetve nagyobb időközönkénti revízió a műfaj általános jegyei közé tartoznak.

Korszakunkban mind kivitelük (külalak, igényesség, pontosság), mind volumenük és egyéb műfaji paramétereik szempontjából az ekkor már viszonylagos bőségben fennmaradt³ szerzetesrendi számadáskönyvek jelentik a csúcst: a nagyobb rendházak gyakran külön kiadási és bevételi könyvet vezettek, a kiadási oldalon havi sok száz tétellel, havi perjeli ellenjegyzéssel és átlagosan másfél évente generálisi vizitációval.

1. kép: Részlet a majki kamalduli rendház kiadási könyvéből

3 Csak pár évszázaddal (XV–XVI.) korábbra tekintve is annyira megcsappan a szerzetesi számadáskönyvek iratmennyisége, hogy konkrét kérdésekben sem egyszerű reprezentatív anyagot találni; vö.: F. Romhányi 2014 – a koldulórendek gazdálkodásának átfogó vizsgálata esetében pedig minden egyéb szóba jöhető forrástípus bevonása is szükséges az elemzéshez, vö. F. Romhányi 2013, 74–75.

A csallóközcsütörtöki plébániai számadáskönyv mind külalak, mind formátum tekintetében a skála másik végét képviseli: az íráskép finoman szólva is hanyag, a szummázás csupán évenkénti, néha két kézen megszámlolható tételekkel; a hitelesítés és az ellenőrzés is helyi jellegű, a plébános mellett az egyházi, az esperes és a mezővárosi bíró jelenlétében. Ezt többnyire egy kedélyes vacsorának képzelhetjük el, és nem alaptalanul: a trakta kiadásai időnként meg-megjelennek a költségvetési tételek között.

152.

Apud Ioannem Mastonakij	-	- 8 - 6 1/2 --
Apud Leonem Haim	-	- " - " 75
Apud Andream Mastonakij	-	- " - 1 2 50
Sum Apud hinculof costam et sepises 25 pifia	-	- " --
Quo debita in unam summam computata faciunt 24 1/2 25		

Coram me Matheo Maius D. A. S. M.
 Insulano Vice Archidiacono
 Coram me Michale Rigo
 Coram me Petro Lippus
 Coram me Carolo Vööröskien

3. kép: Esperesi és plébánosi ellenjegyzés a csallóközcsütörtöki számadáskönyvben

A Cronica és a Consuetudines számadáskönyvön belül elfoglalt helye

A számadáskönyv vezetésén és külalakján is nyomot hagytak az idők viszontagságai: az időszak kezdetén még végvidéknek számított a környék, később a rekatolizáció, az egyházkormányzati nehézségek és az elnéptelenedés is nehezítette, vagy egyenesen ellehetetlenítette a rendszeres bejegyzéseket, melyek három nagyobb „hullámban”, az 1670–80-as, az 1720-as, illetve az 1750-es években születtek. A nagyobb hiátusokat esetenként a lejegyzők is észrevételezték, például így: *Megjegyzés: a fentebbi (vagyis 1738-as) év óta sok minden történt mind e plébánia körül, mind pedig az országban; azt, hogy ezek feljegyezve nem lettek, úgy tűnik, hogy a plébánosok igen gyakori váltakozásának kell tulajdonítani.*⁴

4. kép: Önkéntes felajánlások a templom felújítására, 1678.

4 97. oldal (a számadáskönyv felső margóján végigvezetett késői, grafitceruzás oldalszámolás szerint).

Első pillantásra „tücsök és bogár” is bejegyzésre került: az egyházmegyei körleveleken, országos hatályú királyi rendeleteken kívül a szoros értelemben vett számadások mellett eszközjegyzékek, kedvezményezettként az egyházat megjelölő végrendeletek szövege, birtokpereket érintő és egyéb, anyagi vetülettel vagy következménnyel bíró dokumentumok is.

E sok tucat bejegyzés között két önálló és hosszabb, összefüggő egység emelkedik ki tartalmilag és formailag is – a *Cronica* és a *Consuetudines*:

KRÓNIKA avagy rövid történeti feljegyzés mindazokról a dolgokról, melyek e plébánián és e környéken az egyes években megtörténtek.⁵

Illetve:

Sajátos SZOKÁSOK e plébánián az év bizonyos időszakaiban.⁶

Mint általában, úgy most is a tartalom és műforma alapján kerülhetünk közelebb ahhoz, hogy e bejegyzések műfaját meghatározhassuk. A ránézésre is szebb külalak, gondosabb szerkesztés mellett határozottan igényesebb, sőt, ünnepélyes stílussal találkozunk a „krónikában”:

*Az 1745. esztendőben Krisztus helytartója XIV. Benedek volt, a Magyar Királyság jogarát a fenséges Mária Terézia királynő tartotta, az ország prímása és e nagy egyházmegye gondviselője Eszterházy Imre, az ő általános helynöke Trivaisz Mihály germanopoliszi püspök, és én, a méltatlan Lippusy György viseltem a lelkek gondját e Csütörtök mezővárosban, szeptember 16-ik napjától kezdődően.*⁷

Az események tudatos, „megörökítési célú” feljegyzése a rendházi *Historia Domusok* bejegyzéseivel rokon, ám nem napi vagy egyéb, rögzített rendszerességgel vezetett, hanem kifejezetten az érdekességekre, nevezetesebb eseményekre fókuszál; olyannyira, hogy néha már bulvárízű, akár a jó ízlés határát is súrolva, mint például egy öngyilkossági hírnél olvashatjuk:

*Fülembe jutott a dolog, hogy egy fűzfa gyümölcsöt hozott – de halálosat, úgymint saját ültetőjét, egy itteni nemesembert, kinek nevét kíméletből elhallgatjuk...*⁸

5 91. oldal.

6 35. oldal.

7 97. oldal.

8 97. oldal.

A hírek iránti érzékenység kifejezetten zsurnaliszta jellegű, és pedig három évtizeddel a Mercurius Veridicus⁹ előtt – ám a híradás, tájékoztatás (és főleg a propaganda) minden szándéka nélkül; az olvasóközönség körvonalazatlan, talán „az utókor”.

A lejegyzett események szinte mind helyiek vagy környékbeliek; ha tehát a *Cronica* elhelyezhető a történetíráson belül, akkor helytörténeti műként sorolható be.

Márpedig a szerzőt, szerzőket történetírói intenció (sőt, a stílust és a nagyívű kezdést nézve nem minden póztól mentes pretenció) vezette, még ha csak helytörténeti volumenű és érdeklődésű is; az optikának ez a definiáltan szűk volta, a naplószerű mesterkéletlenség pedig határozottan jót tesz a lejegyzett események forrásértékének, érdekes, esetleg fontos művelődéstörténeti, életmódtörténeti, éghajlattani, sőt, helyenként démonológiai adatokkal gazdagítva érdeklődőket és kutatókat egyaránt.

A *Cronica* tartalma

Röviden és felsorolásszerűen áttekintését adjuk, mi tűnt megörökítendőnek a *Cronica* lejegyzői számára. A bejegyzések négy tárgykörbe csoportosíthatóak:

1. természeti csapások, jelenségek (12 tétel); ilyenek voltak: szélvihar, földrengés, áradás, dögvész, egerinvázió; sáskák, varangyok, farkasok; 1749 egyébként enyhe telén sokan fagytak halálra, köztük négy gyerek június (!) 26-án; a bőséges 1688-as termés; égi jelenések Horvátországban és Moszkvában.
2. helyben történtek (15 tétel): kísértethistóriák: egy démontól megszállott nő esete; a titokzatos, láthatatlan temetői kutya; ijesztő árnyak a plébánián; li-dércfények és „tüzes ember” (a kor nevezetes *homo ignitusa*¹⁰) járása;
3. botrányok, szenzációk: halálesetek az ünnepi vásáron; súlyos és halálos bal-esetek (gabonaveremben és szekérgázolás); botrány az éjféli misén (úrfelmutatáskor puskákat sütöttek el); botrány a vásáron (egy pap átkozódott a

9 Elektronikus hozzáférés: <https://epa.oszk.hu/00900/00904/mv.html>

10 Lásd: Paládi-Kovács–Hoppál–Dömötör 1990, 551.

helyi lányokra); 1723: botrány a vásáron: az egyházi zsellér fiának csúzlizása miatt a feldühödött és részeg népek kis híján meglincselik a családot; ennek kapcsán a plébános magyar nyelvű levele a bíróhoz; egy öngyilkosság.

4. plébániai ügyek: egy ciszterci atya temetése közben konfliktus a plébánosi jog érvényesítésével; egy régi hagyatéki per lezárulta; egy evangélikus hívő katolizálása stb.
5. országos hírek (9 bejegyzés): 1750: XIV. Benedek jubileumát ünneplik Rómában; országgyűlés Pozsonyban; főpapi primícia és temetés; Lotharingiai Ferenc császárrá választása; Ferenc császár Selmecebányán és Rákos mezején; Csáky Miklós lesz a primás; 1759: jubileumi év.

Jellemző szemelvények

A bejegyzések szinte műfajtól függetlenül éles fényt vetnek a plébánia korabeli életére, problémáira: fel-felvillannak képek a töröktől sanyargatott környék szenvedéseiről, az érsekség Nagyszombatról Esztergomba való visszaköltözéséről, a mezőváros népének és notabilitásainak életéről és viszonyairól. S mindezt áthatja egy gyalogjáró, sokszor maró realizmus és ironia mindenhol, ahol csak a feljegyzést készítő (többnyire az aktuális plébános) „kiszól” a sorok közül, sőt, helyenként a műfaj kereteit átlépve, személyes gondolatait, elmélkedéseit veti papírra a korszakon végigvonuló problémákkal kapcsolatban – ami elsősorban a pénztelenséget jelenti. E helyen erre hoznék néhány példát, mivel a személyesség, a korrajz és az elevenség szempontjából is ezek a részek a legplasztikusabbak.

Az egyik ilyen (évszám nélküli) bejegyzésben ezt olvashatjuk a hívektől való adománygyűjtésről:

„Ezekben a dolgokban mindig szem előtt kell tartani a szegényebbek és elesettebbek szempontjait, hogy tőlük a plébános még annál is kevesebbet fogadjon el, mint amit maguktól felajánlanak, vagy még inkább az egészet is elengedje a szegényebbeknek, sőt, lehetőség szerint még segítse is őket sajátjából – emlékezve arra, hogy a plébános az örök jutalomért inkább Krisztust szolgálja (akinek lelkei mint báránykák lettek rábízva), mintsem saját múlandó hasznát keresse a híveken.

Ezeket a csekély stóladíjakat tehát inkább mint önkéntes felajánlásokat fogadja csak el, minthogy bármi sürgetéssel csikarja ki akár a gazdagabbtól a bárányt, akár a szegénytől a gerlét¹¹. Innentől szinte észrevétlenül ironizálásba csap át a feljegyzés: „Ha pedig utóbb a hívek az önkéntes felajánlások módján kért stóladíjak befizetését elmulasztanák, semmit se törődjön ezzel a plébános úr, sőt, a többi dologban is ilyen módon járjon el. Ha pedig így rövidesen teljes magánvagyonát felélte magára, háznépére és a folytonosan betérő vendégekre, utána járjon házról házra koldulni a mindennapi kenyeret, vagy éljen a levegőből, amelyet itt könnyűszerrel, bármikor bőségesen, sőt, a csömörig talál.”¹²

Vagyis: aki itt szegény, az bizony nem csak a jobbágy, hanem a plébános is, csak őt még az illem, a mértéktartás és a jótékonyág is köti...¹³ A keserűség azonban csak ezt a pár sort uralja el, a szarkazmus után realistán zárul a gondolatsor:

„Amennyire azért ez lehetséges, magam is azt vallom, hogy mindig tekintettel kell lenni a szegényekre, sőt, kötelességünk is; ám úgy, hogy ezáltal a többiek, akik szegénynek csak mondják magukat, ebből ne csináljanak gyakorlatot, szokást, végül pedig törvényt is, ami miatt a plébános még ettől a nyomorúságos stóladíjtól is elesne. És amennyire buzogni kell a nagylelkűségtől, annyira mértéktartónak és diszkrétnek is kell lenni, mert a boldogok mindig megtalálják a középutat!” Végül az oldal alján más kéz kegyes feljegyzése: „Ne legyen veszekedés közöttünk, hiszen testvérek vagyunk.”¹⁴

11 Utalás a mózesi Törvény által megszabott templomi áldozatokra (Lev 14,22).

12 26. oldal.

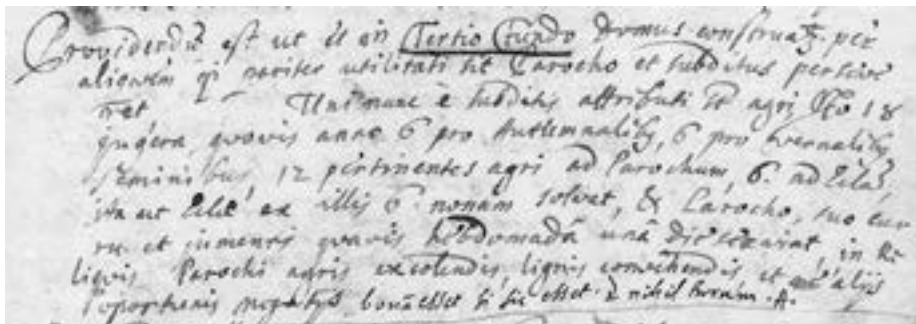
13 E kvázi-sorsközösségnek talán az általános szegénység volt az oka; kontrasztként említhető a korból a Sopron vármegyei Felsőpulya összeírásának megjegyzése annak kapcsán, hogy milyen mérővel volt szokás szedni a dézsmát: „1767-ben, amikor a hely plébánosa, Prikosovics Miklós eltávozott az élők sorából, a középpulyaiak az általa hátrahagyott javak közé (mintha az ő halálával az elsőként elfoglalóké lennének azok) csapatostul betörve, egyebek közt elrabolták a plébánia mérőjét is, amelyikről az előbb szó volt, és nyilvánosan, az utcán, a plébániaépület kapuja előtt ugrálva rajta, apró darabokra törték.” Forrás: Kismarton, Diözesanarchiv: *Manuductio dominorum Parochorum Középpulyensium in notitiam Ecclesiae Közép- & Felsőpulyensis. Conscripta a domino Josepho Horváth parocho Középpulyensi. Pro usu dominorum in Parochia Successorum: descripta vero a domino Antonio Bácsmegyey, anno 1797.* (Kéziratban, a szerző fordítása.)

14 26. oldal.

Az ilyen más kezek utólagos, sor feletti vagy marginális feljegyzései a leveleiből kordokumentumok. „A plébános jövedelmei az egyház jobbágyaitól” című, 1767-es feljegyzés például a vizitációk tárgyilagos stílusában írja le a szolgáltatásokat:

„A jobbágyok egyikének van jelenleg föld kiutalva, szám szerint 18 holdnyi, ebből évente 6 hold őszi, 6 pedig tavaszi búza részére; 12 holdnyi tartozik a plébánoshoz, 6 a templomhoz, oly módon, hogy a templom felé erről a 6-ról fizeti a kilencedet, és a plébánosnak minden héten egy nap szolgáltat szekeret és fogatot, a többi napon pedig a plébános földjeit műveli, fát hord be és más alkalmas tevékenységekkel szolgál.”¹⁵

Ezek alapján azt gondolhatnánk, hogy valósággal rabszolgasorsa volt az egyházi telkeken élő jobbágyoknak; ám itt segítségünkre siet a számadáskönyv primer forrás volta, és egy rögtön utána következő, más kéztől származó bejegyzés világít rá a realitásokra: „Jó lenne, ha így lenne; ám ezekből semmi sincs meg.”¹⁶

5. kép: Részlet a Cronicából; a legelső sorban későbbi kéz megjegyzése

A helyiek nyakassága is gondot okozott a mindenkori plébánosnak: miután „örök emlékezetül” feljegyzi, hogy áttérnek a szolgáltatások pénzbeli megváltására, mivel ez sok felesleges vesződéstől kíméli meg az egyházgondnokot, még azon az oldalon ott áll, hogy a mezőváros lakói „szemtelenül visszautasították” ezt a módozatot – így maradt a régi állapot, „amíg jobb gazdálkodás reménye

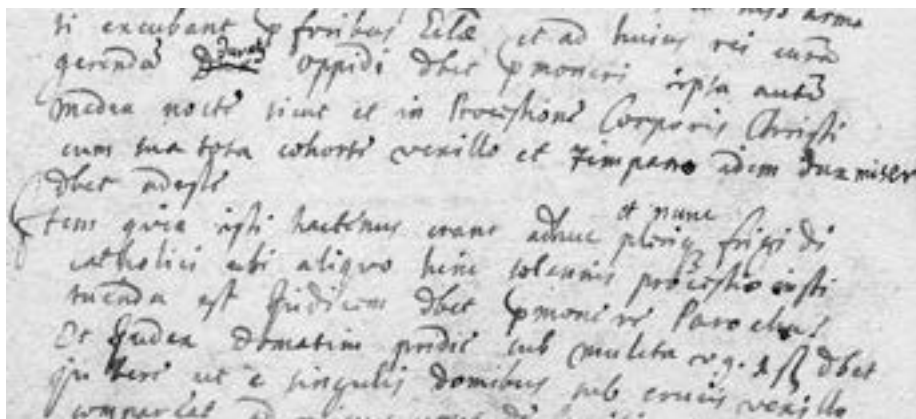
15 27. oldal.

16 27. oldal.

nem ragyog majd fel”; kisebb templomfelújítási munkálatok miatt is szabályosan könyörögnie kellett, hogy a mezővárosi jobbágyoknak (nyomott áron) árendába adhassa az egyházi földeket – amelyeket küszködve szerzett csak vissza tőlük, nehogy elbirtokolják.

A helyi szertartások, ünnepek leírása mellől sem hiányoznak a hol humoros, hol epés megjegyzések:

„Meg kell azonban jegyezni, hogy amíg a Tiszteletreméltó Oltáriszentség a sírban van, sem éjjel, sem nappal nem szabad őrizet nélkül hagyni: másokon kívül az egyik sekrestyés mindig legyen ott, éjszaka pedig akár több tizedes¹⁷ telepedjen le fegyveres embereivel a templomkapu előtt. E dologra a mezőváros esküdtjének kell hogy gondja legyen, figyelmeztetve arra, hogy éjjélkor is (amint van ez az úrnapi körmenet alatt is) egész egységével ott kell hogy legyen `szegény' zászlóval és dobbal.”¹⁸ – ahol a „szegény” szó bizony ki tudja, kinek későbbi gúnyos beszúrása (6. kép).

6. kép: Részlet a Cronicából, utólagos bejegyzésekkel

A környék rekatolizálása után is hagyott még kívánnivalót a nép áhítata; ezt a hivatalos krónikások sem rejtették véka alá, ám a dőlt betűs szavak írója így sem állta meg kiegészítés nélkül (6. kép):

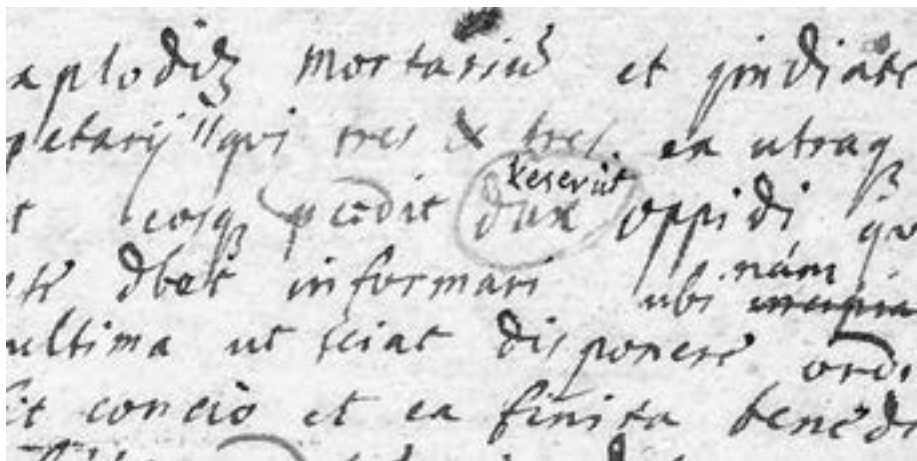
17 Vagy „felügyelő”, „tíznagy” (*decurio*).

18 38. oldal.

„Továbbá, mivel ezek korábban még langyos katolikusok voltak `és most is azok!`, amikor ünnepi körmenetet kell szervezni, a plébánosnak előre figyelmeztetnie kell a bírót, hogy előző nap házanként járva bírság terhe alatt meg kell parancsolnia, hogy minden házból legalább egy valaki jelenjen meg a háznéből a körmeneten, hacsak nem nagyon hosszú az út ide – nehogy úgy legyen, mint például Tálon¹⁹ vagy máshol, ahol csak kedvük szerint és maguktól, és kevesebb áhítattal szoktak részt venni ezeken.”²⁰

Hogy a helyi tisztségviselők régen sem voltak mindig népszerűek, bizonyítja az úrnapi körmenet leírása (a kéziratrészlet a 7. képen):

„Az állomásokhoz érve leteszik az Oltáriszentséget, rögtön ezután tömjézenek, majd felolvassák az evangéliumot, ezután pedig válaszos verset mond elő két fű; azután imádságot²¹ és fohászt mondanak. Ezután ismét füstölés és áldás; az áldás alatt elsütik a mozsárágyút, és az oldalt álló hat muskétás rögtön elsüti pus-káját; ők hárman-hárman mindkét oldalról körülállják a baldachint, utánuk jön a mezővárosi tisztartó `keservit`, aki irányítja a körmenetet, és akivel tudatni kell, hogy van az első és hol az utolsó állomás, hogy el tudja rendezni a sorrendet.”²²

7. kép: Részlet a Cronicából, utólagos rájegyzéssel

19 Máriátál, ma Marianka/Máriavölgy.

20 38. oldal.

21 versiculus

22 39. oldal.

S végül a körmenet rendjének leírása sem marad realista kiegészítés nélkül (az eredetileg is magyar szöveg betű szerinti átírása): *A processióban egyház biro palczaval jarion eleb utolb minden fele szorgalmatossan kenyszeritvén sueg le vetelre²³ és terdhaitasra vagy terdeplesre ahol valaki allana az szentseg előtt avagy processzióban elo jaro fegyveres legenyek meg őket²⁴ le nem vennék amint neha chelekedtek.*

‘Azt²⁵ most nem cselekszik, de ezen ceremoniacskakot el nem követhettük, mivel mindenek, csak vannak a mint vannak, hanem a processio, kinek alat valo ol-tárokhoz az uczakon most is continuatitak, mert a cehbellekis ugy el fogytak, hogy kiben egy személy vagyon, kiben eppen senki nincsen. töb afféle azonkippen.’²⁶

Az ilyen és hasonló megjegyzések a „hivatalos” bejegyzésekkel együtt tehát árnyalt képet adnak a száraz tényadatok mellett a korabeli hitéletről, népesedési helyzetről, közhangulatról és sok egyéb körülményről is; ez tette indokolttá a csallóközcsütörtöki Szent Jakab-plébániatemplom számadáskönyvének közre-adását, érdekessé a feljegyzéseket az olvasóknak és – reményeim szerint – hasznossá a kutatóknak.

23 süveglévetelre

24 Ti. a süvegüket.

25 Innentől megint a későbbi kéz!

26 40. oldal.

HIVATKOZOTT IRODALOM

- F. Romhányi 2014.** F. Romhányi Beatrix: Késő középkori számadáskönyvek, a koldulórendi kolostorok gazdálkodásának tükrői. In: Bárány Attila – Dreska Gábor – Szovák Kornél (szerk.): *Arcana tabularii: Tanulmányok Solymosi László tiszteletére I-II*. ELTE BTK, Budapest–Debrecen, 2014. 837–854.
- F. Romhányi 2013.** F. Romhányi Beatrix: *Kolduló barátok, gazdálkodó szerzetesek. Koldulórendi gazdálkodás a késő középkori Magyarországon*. Akadémiai doktori értekezés. Budapest, 2013.
- LCCS 2020.** *Liber Cronicae Csothortokiensis LCCS. S. Jacob anno 1677*. 2020, Stvrtok na Ostrove. ISBN 978-80-973664-0-7; ford. Darvas Mátyás.
- Paládi-Kovács–Hoppál–Dömötör 1990.** Paládi-Kovács Attila – Hoppál Mihály – Dömötör Tekla (szerk.): *Magyar néprajz nyolc kötetben*. VII. kötet. *Népszokás, néphit, népi vallásosság*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1990.

Chronicle extract of the account book of Csallóközcsütörtök

ABSTRACT: Based on the source publication of the parish account book (written between 1677 and 1777), which is a rarity in this region of the Kingdom of Hungary and which was preserved in its entirety, two records, generally appropriate to the period and genre are presented. These two very diverse parts were written with a chronological claim.

The presentation is preceded by a description of the genre of account book. Based on the main features (quality of workmanship, appearance, accuracy, number of items, frequency and method of balances), the account book of the parish of St James in Csallóközcsütörtök is classified among the other account books of the period.

The outline of the contents of the two parts under study (*Cronica* and *Consuetudines*) is followed by an account of the local historian's intentions and pretensions; finally, the article reviews the micro-historical value of the specific method of execution (manuscript primary source with occasional posthumous, mostly ironic entries), in addition to the character intention.

KEYWORDS: account book, parish account book, primary source, local historiography, Csallóközcsütörtök